

List od Redaktora Naczelnego

Liczby, które w dziesiętkowym systemie liczenia są okrągłe i odnoszą się do wieku osób, instytucji czy przedsięwzięć, są pretekstem do obchodzenia rocznic, jubileuszy lub robienia podsumowań. Ten powszechny w świecie obyczaj skłonił mnie do napisania okolicznościowego tekstu poświęconego *Bankowi i Kredytowi*.

W tym roku, 1 października, mija 70 lat od chwili, gdy ukazał się pierwszy numer *Wiadomości Narodowego Banku Polskiego*, których sukcesorem jest *Bank i Kredyt*. Okoliczności były wyjątkowo trudne. Siedziba NBP znajdowała się wówczas w Łodzi, podobnie jak wielu innych instytucji centralnych. Kilka miesięcy, które minęły od zakończenia wojny, było czasem nadzwyczaj intensywnej pracy, skoncentrowanej na zapewnieniu sprawnego funkcjonowania obiegu pieniężnego i systemu bankowego. Tym bardziej niezwykła wydaje się decyzja o powołaniu do życia periodyku. Początkowo *Wiadomości* ukazywały się co miesiąc jako biuletyn wewnętrzny, bez okładki, z klauzulą „Tylko do użytku służbowego”. W pierwszym okresie głównym tekstem było omówienie sytuacji ekonomicznej Polski. Jednak już w drugim numerze ukazał się artykuł M.R. Wyczałkowskiego pt. „Perspektywy międzynarodowej współpracy walutowej”, a od numeru czwartego (z datą 31 grudnia 1945 r.) pojawia się „Dział artykułowy”. Znajdują się tam: „Funkcjonowanie Międzynarodowego Funduszu Monetarnego” – również pióra M.R. Wyczałkowskiego, będące kontynuacją i rozwinięciem poprzedniego artykułu – oraz „Wąskie przejścia w polskiej gospodarce narodowej” M. Orłowskiego. Tytułowe „wąskie przejścia” są chyba pierwszym tłumaczeniem na język polski terminu *bottle neck*, który cztery dekady później, w czasach gospodarki niedoborów (ang. *economics of shortage*) zastąpiono „wąskim gardłem” (we wstępie M. Orłowski podaje także to tłumaczenie). Bardzo szybko zaczynają się pojawiać artykuły poświęcone gospodarce planowej (np. „Banki w gospodarce planowej”, „Polityka pieniężna i kontrola finansowa w gospodarce planowej”).

Na stronie tytułowej piątego numeru *Wiadomości*, z czerwca 1946 r., po raz pierwszy zostaje podany skład Komitetu Redakcyjnego. Pojawia się też notka „Od Redakcji”, głosząca: „*Wiadomości Narodowego Banku Polskiego* wydawane były dotychczas na prawach rękopisu, jako pismo służbowe, dostępne tylko dla pracowników Narodowego Banku Polskiego i Ministerstw. Obecnie uprzedzamy *Wiadomości* wszystkim zainteresowanym przez otwarcie prenumeraty. Szata zewnętrzna i kolejność numeracji pozostają zachowane”. W ten sposób narodziło się czasopismo. Warto dodać, że w tym numerze ukazał się artykuł K. Secomskiego (w następnych latach wielokrotnie publikował na łamach *Wiadomości*), w przyszłości jednego z najbardziej znanych ekonomistów i działaczy państwowych.

Aż do numeru 9/1946 jako miejsce publikacji podawana była Łódź. W dniu 16 października 1946 r. siedziba redakcji została przeniesiona do Warszawy (na ulicę Fredry 6) i na stronie tytułowej kolejnego numeru *Wiadomości* po raz pierwszy pojawiła się Warszawa. Od tej chwili zaczęto także publikować książki „Nakładem *Wiadomości Narodowego Banku Polskiego*”, o czym redakcja informowała na ostatniej stronie.

Tematyka czasopisma była zróżnicowana i poza tekstami poświęconymi zagadnieniom pieniężno-kredytowym pojawiają się artykuły dotyczące budżetu, finansowania inwestycji, planowania na szczeblu gospodarki narodowej i gałęzi przemysłu, handlu zagranicznego, rozliczeń międzynarodowych, działalności banków. W tym czasie *Wiadomości* nadal są źródłem informacji o sytuacji gospodarczej Polski, ale starają się być także forum dyskusji naukowej i jednocześnie dotyczącej bieżących proble-

II

mów praktyki bankowej (głównie banku centralnego). Utrzymanie właściwych proporcji nie jest łatwe, zwłaszcza w związku ze zmianami ustrojowymi dokonującymi się w Polsce.

Numer 11–12/1949 otwiera notka: „Numer niniejszy jest ostatnim numerem czasopisma *Wiadomości Narodowego Banku Polskiego*, wychodzącego od 1945 r. oraz będącego w kolportażu krajowym i zagranicznym”. W rzeczy samej: począwszy od numeru 1/1950 powraca zastrzeżenie „Tylko do użytku służbowego”. Zmieniona zostaje szata graficzna (dodano okładkę), która z nieznacznymi korektami przetrwała do końca 1969 r. Przede wszystkim zmieniono jednak strukturę *Wiadomości*; odtąd tworzą ją działy: „Artykułowy”, „Organizacja i technika finansowa”, „Dział instrukcyjny”, „Dział racjonalizacji”, „Pytania i odpowiedzi” oraz „Bibliografia”. Niestety, jest to odbiciem procesów politycznych zachodzących w Polsce i fatalnie wpływa na poziom pisma. Z numeru 12/1950 znika nawet „Dział artykułowy” i zostaje zastąpiony „Działem ogólnym”, w którym publikowane są uchwały Rady Ministrów, przemówienia, komunikaty NBP, komentarze, artykuły szkoleniowe. Później wraca „Dział artykułowy”, ale tylko z nazwy, zawiera bowiem bardzo różne teksty, z których zaledwie nieliczne można zakwalifikować jako naukowe. Podobnie jak w wielu innych pismach również na łamach *Wiadomości* sławi się naukę radziecką, rozwiązania stosowane w ZSRR, a w „Miesiącu pogłębiania przyjaźni polsko-radzieckiej” i z innych podobnych okazji pojawiają się okolicznościowe panegiryki. Ten stan rzeczy trwa do końca 1956 r. Niestety, następne lata nie przynoszą przełomu. Znika, co prawda, zastrzeżenie „Do użytku pracowników NBP” (od 1956 r.), ale tematyka artykułów najczęściej dotyczy bieżącego funkcjonowania banku, co lokuje *Wiadomości* pośród wielu innych pism branżowych. W 1962 r. pojawia się barwna okładka. Na łamy powracają teksty naukowe, w których autorzy posługują się matematyką, próbując nawiązać do współczesnej literatury przedmiotu badań (np. J. Czarkowski, „Równowaga monetarna w naszej gospodarce narodowej”, numer 6/1962). Nadal jednak stanowią one zdecydowaną mniejszość. Kolejne lata nie przynoszą w zasadzie żadnych zmian: w „Dziale artykułowym” sąsiadują ze sobą takie teksty, jak: „O modernizacji urządzeń w oddziałach banku” czy „Problemy mechanizacji i automatyzacji w NBP na tle uchwały VII Plenum KC PZPR” oraz „Stopa procentowa i jej rola w planowaniu i zarządzaniu gospodarczym” (P. Sulmicki, numer 8/1967).

W grudniu 1969 r. został wydany ostatni numer *Wiadomości Narodowego Banku Polskiego*, które od stycznia 1970 r. zaczęły się ukazywać jako *Bank i Kredyt*. Oczywiście zmieniła się okładka. Cele zostały sformułowane następująco: „Chcemy również aby łamy czasopisma *Bank i Kredyt* stały się płaszczyzną szerokiej wymiany poglądów i dyskusji między kolegami z aparatu bankowego oraz innych instytucji (...). Ambicją zespołu redakcyjnego jest, aby w większym niż dotychczas stopniu na łamach miesięcznika rozwijała się twórcza myśl naukowa w dziedzinie pieniądza i kredytu”. Niestety nie wykorzystano tej okazji, aby przekształcić czasopismo w periodyk naukowy i ten branżowy charakter *Banku i Kredytu* utrzymuje się przez kilka następnych dekad.

Wiatr historii ciągle czuje się na łamach *Banku i Kredytu*. W połowie 1971 r. list „Od Redakcji” zaczyna się stwierdzeniem: „Atmosfera ożywienia społeczno-politycznego w kraju sprzyja m.in. rozważaniom nad prawidłowością funkcjonowania systemu zarządzania gospodarką narodową”, a z okazji XXX-lecia PRL w kolejnych sześciu numerach pojawiają się wspomnienia „Z kart historii bankowości w PRL”. Na łamach *Banku i Kredytu* sąsiadują ze sobą teksty naukowe i miałkie doniesienia dotyczące praktyki bankowej. Począwszy od numeru 2/1981 przetacza się dyskusja dotycząca reformy systemu ekonomicznego. Dwa ostatnie numery z 1981 r. publikowane są jako łączone (8–9 i 10–11), a numer grudniowy w ogóle się nie ukazuje. W kolejnych latach profil pisma się nie zmienia. Z krótkiego komunikatu ogłoszonego po posiedzeniu Rady Programowej w lutym 1983 r. wynika jednak, że zaczęły

się ścierać dwie koncepcje: czasopisma branżowego, które dopuszcza publikację tekstów naukowych, oraz czasopisma naukowego. Redakcji udaje się pozyskać artykuły znanych ekonomistów, m.in. Z. Fedorowicza, G. Kołodki, W. Koziańskiego, M. Pietrewicza, A. Sławińskiego, L. Zienkowskiego, co buduje prestiż czasopisma. Jednak w tym samym czasie numery *Banku i Kredytu* rozpoczynają się przemówieniami Prezesa NBP i innymi okolicznościowymi tekstami, a kończą się informacjami o emisji znaków pieniężnych wraz z ich zdjęciami.

W numerze 8–9/1988 po raz ostatni pojawia się dział „Z doświadczeń i praktyki bankowej”, co jest ewidentnym świadectwem zmian – choć powolnych – profilu czasopisma. W 1993 r. *Bank i Kredyt* otrzymuje nową szatę graficzną, która z niewielkimi modyfikacjami utrzyma się do 1999 r. W latach 90. wielokrotnie całe numery są poświęcane relacjom z konferencji. Są wśród nich spotkania znakomite, jak choćby konferencja „Polityka monetarna a wzrost ekonomiczny i zmiany strukturalne w gospodarce polskiej”, której dorobek stanowią świetne teksty naukowe autorstwa m.in. M. Belki, M. Dąbrowskiego, C. Józefiaka, K. Lutkowskiego, R. Kokoszczyńskiego, Z. Sadowskiego, J. Stopyry. Zdarzają się jednak także mniej udane przedsięwzięcia, z których relacje publikowane na łamach *Banku i Kredytu* zawierają nawet mało istotne wypowiedzi w dyskusji.

W 1994 r. zmienia się typografia i wprowadzone zostaje oznaczenie poszczególnych części w postaci tzw. żywej paginy, co ma ułatwić czytelnikom lekturę. W kwietniu tego roku zainicjowano także rodzaj dodatku edukacyjnego pt. „Bankowe ABC” i w różnej formie kontynuowano go aż do 2013 r. Ukazuje się coraz więcej artykułów, w których autorzy nie stronią od formalizacji i zastosowania metod ilościowych (jeden z pierwszych opublikowanych w Polsce tekstów na temat niestacjonarności procesów stochastycznych generujących zmienne makroekonomiczne ukazał się w *Banku i Kredycie*: E. Syczewska, „Zasoby pieniężne ludności są zintegrowane rzędu I”, numer 1–2/1994). Niestety, branżowy rys pozostał: numery nadal rozpoczynają się wypowiedziami prezesów, członków zarządu, dyrektorów departamentów i innych ważnych osób.

W 1995 r. pojawia się odrębny dział zawierający angielskie streszczenia artykułów, co świadczy o międzynarodowych ambicjach redakcji. Jednocześnie jednak drukowane są uchwały Sejmu dotyczące założeń polityki pieniężnej, *Raporty o Inflacji* oraz inne dokumenty NBP. Nadal wydawane są numery w całości wypełnione referatami konferencyjnymi (np. 5/1998). Jak można sądzić, wszystko to wynikało stąd, że pismo chciano adresować zarówno do środowiska naukowego, analityków i praktyków gospodarczych, jak i pracowników sektora bankowego, a także szerokiego grona ekonomistów, również studentów. Powodowało to brak homogeniczności oraz nadmierne zróżnicowanie jakości publikowanych tekstów: obok świetnych, nierzadko bardzo sformalizowanych artykułów na europejskim poziomie pojawiają się teksty o charakterze komentarzy ekonomicznych. Pomimo to widoczne jest dążenie redakcji do podniesienia rangi pisma: drukowane są pierwsze artykuły w całości po angielsku (J. Crespo-Cuaresma, C. Wójcik, „The Monetary Independence Hypothesis: Evidence from the Czech Republic, Hungary and Poland”, 1/2004), pojawia się tzw. strona tytułowa artykułów, zawierająca streszczenie po polsku i angielsku, słowa kluczowe i klasyfikację JEL, oraz – chyba mało szczęśliwy – podtytuł „Czasopismo NBP poświęcone ekonomii i finansom” wraz z jego angielskim tłumaczeniem (od numeru 4/2006). Ten stan rzeczy utrzymuje się niemal do końca dekady¹.

W 2009 r. następują zasadnicze zmiany. *Bank i Kredyt* staje się dwumiesięcznikiem edytorsko dostosowanym do standardów światowych: każdy tekst stanowi typograficznie zamkniętą całość

---

¹ Odnotować można jeszcze zmianę okładki w 1999 r.

IV

ze stroną tytułową zawierającą wszystkie niezbędne elementy (w tym także daty nadesłania tekstu i przyjęcia do druku, e-mailowe adresy korespondencyjne autorów oraz logo pisma). W żywej paginie umieszczane są nazwiska autorów (na stronach parzystych) i tytuł artykułu (na stronach nieparzystych), druga strona okładki zostaje poświęcona na informacje o czasopiśmie (skład redakcji oraz deklaracja o zakresie merytorycznym pisma), trzecia zaś – na wskazówki dla autorów. Zmieniona zostaje szata graficzna, która od tej pory eksponuje dwa tytuły: w języku polskim i angielskim (*Bank i Kredyt* oraz *Bank & Credit*). Na okładce drukowany jest spis treści. Powstaje dostosowana do tego nowa strona internetowa (w języku polskim i angielskim), z której czytelnicy mogą pobrać teksty wybranych przez siebie artykułów. Pozwala to na rejestrację takich pobrań i upublicznianie statystyk (pojawia się zakładka „Top 10”). *Bank i Kredyt* przeobraża się w czasopismo w pełni naukowe, publikujące wyłącznie artykuły naukowe i recenzje monografii naukowych. Od tej pory dwujęzyczność staje się normą, a redakcja zaczyna otrzymywać od autorów teksty zarówno po polsku, jak i po angielsku. W efekcie w każdym numerze *Banku i Kredytu* co najmniej jeden artykuł jest w języku angielskim. Rośnie pozycja czasopisma – w 2009 r. Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyznało publikacjom *Banku i Kredytu* 6 punktów, później 8, a od 2014 r. 10 punktów.

Ostatnia zmiana nastąpiła w 2014 r. i polegała na opracowaniu nowego logo i szaty graficznej, co wynikało z dostosowania do standardów obowiązujących w NBP (układ wewnętrzny czasopisma pozostał bez zmian). Jak wynika z publikowanych corocznie informacji, tylko nieco ponad połowa tekstów nadesłanych do redakcji otrzymuje rekomendacje recenzentów i ukazuje się drukiem.

Bank i Kredyt pozostaje wierny deklaracji, że „publikuje artykuły z zakresu ekonomii i finansów (...) preferuje prace, w których analizowane są mechanizmy ekonomiczne...”. Dzięki temu spektrum tematyczne artykułów jest bardzo szerokie. Jednocześnie świetne grono autorów gwarantuje wysoki poziom naukowy.

Pozycja, jaką ma w środowisku *Bank i Kredyt*, wynika bez wątpienia z 70-letniej tradycji pisma i wysiłków wszystkich poprzednich redakcji. Można tylko mieć nadzieję, że następne lata przyniosą dalszy postęp w tym zakresie.

Aleksander Welfe